

"Franco és la persona més liberal que he conegut"

Pere Zaragoza Orts (Benidorm, 1922), advocat. Va ser l'alcalde que va transformar un poblet de pescadors i marins en l'actual Benidorm. Durant la dictadura va exercir els càrrecs de diputat provincial, procurador a Corts, president de la Diputació d'Alacant, director general de Turisme i governador civil de Guadalajara, així com conseller de diverses entitats bancàries. A la mort del general, va efectuar la divisió de béns de la família Franco.

Don Pere, com era Benidorm en la seua infància?

—Un paradís. Molt millor que és ara, en el sentit familiar. Ara; per a viure, millor l'actual. No es passava fam, però la vida era més estreta, amb molts menys ingressos. Teníem una agricultura d'ametllers i garrofers que es transformava en tauletes de dacs i civada a base del reg d'Alfàs del Pi i de sènies mores amb burrets pegant voltes. Era una meravella. Qui millor reflecteix aquest Benidorm és Gabriel Miró en *Años y leguas*. Miró diu coses que ningú ha estat capaç de superar després.

—*Deplora en què s'ha convertit Benidorm?*

—No. El progrés, ben encaminat, és una meravella; quan hi juga l'especulació i la política de campanar, els interessos particulars, malament. S'haurien pogut fer coses molt més ben fetes, però quan l'egoisme es desborda, l'especulació fa molta por.

—*Entre quin any i quin altre en va ser l'alcalde?*

—Del 51 al 57, que em van tirar.

—*El van tirar?*

—Sí, em van nomenar president de la Diputació d'Alacant per a tirar-me de l'alcaldia de Benidorm. No podien tirar-me més que ascendint-me, perquè si no el poble s'hauria sublevat. Va ser una trampa com una casa de gran.

—*Què feia abans de ser alcalde?*

—Estava treballant en mines de fosfat, a Extremadura. Havia començat com a ajudant de picador, a 400 metres de fons. Set anys. Quan aquests sindicalistes amb manetes de senyoreta pianista parlen d'"obreros", els caracollons, què en sabran...

—*Com havia anat a parar a Extremadura?*

—Me n'havia anat de casa perquè mon pare volia que fóra metge, i jo volia ser marí com ell. Vaig agafar la maleta i me'n vaig anar a Alacant, on vaig treballar en una empresa d'olis, cigrons i fesols. I vaig fer contraban de tabac Camel al port. I d'Alacant vaig a Madrid, al servei militar, i m'hi vaig quedar de maleter a l'estació de Delicias, fins que vaig trobar faena en una empresa d'adobs minerals. Allí em van donar una pedra, em van dir que era fosfat i que la meua missió era trobar-ne. Vaig anar de la Corunya a Càceres a peu, preguntant als pastors i als llauradors, fins que en vaig trobar. Em van

despatxar de buscador i em van donar faena d'ajudant de barriner, i vaig acabar sent gerent de l'empresa.

—*Com el van fer alcalde, don Pere?*

—Hi havia una guerra civil ací a Benidorm, entre els dos grups polítics locals, i em va cridar Jesús Aramburu, que era governador civil d'Alacant, per a oferir-me el càrrec. Jo estava de pas a Benidorm. Havia mort mon pare i estava actualitzant els seus negocis, per a anar-me'n després a Veneçuela. Però Aramburu em va dir que fóra alcalde durant els tres mesos que havia d'estar a Benidorm i que després ho deixara. Però quan poses el peu a l'alcaldia, ni tres mesos ni quaranta anys. Tot et pareix poc.

—*Vostè recorda aquell primer dia que...*

—Vostè, no: tu.

—*A un monument no se'l tuteja, senyor Zaragoza. Dic, aquell dia que, de sobte, arriben uns extraterrestres i es planten en la platja, què va passar a Benidorm?*

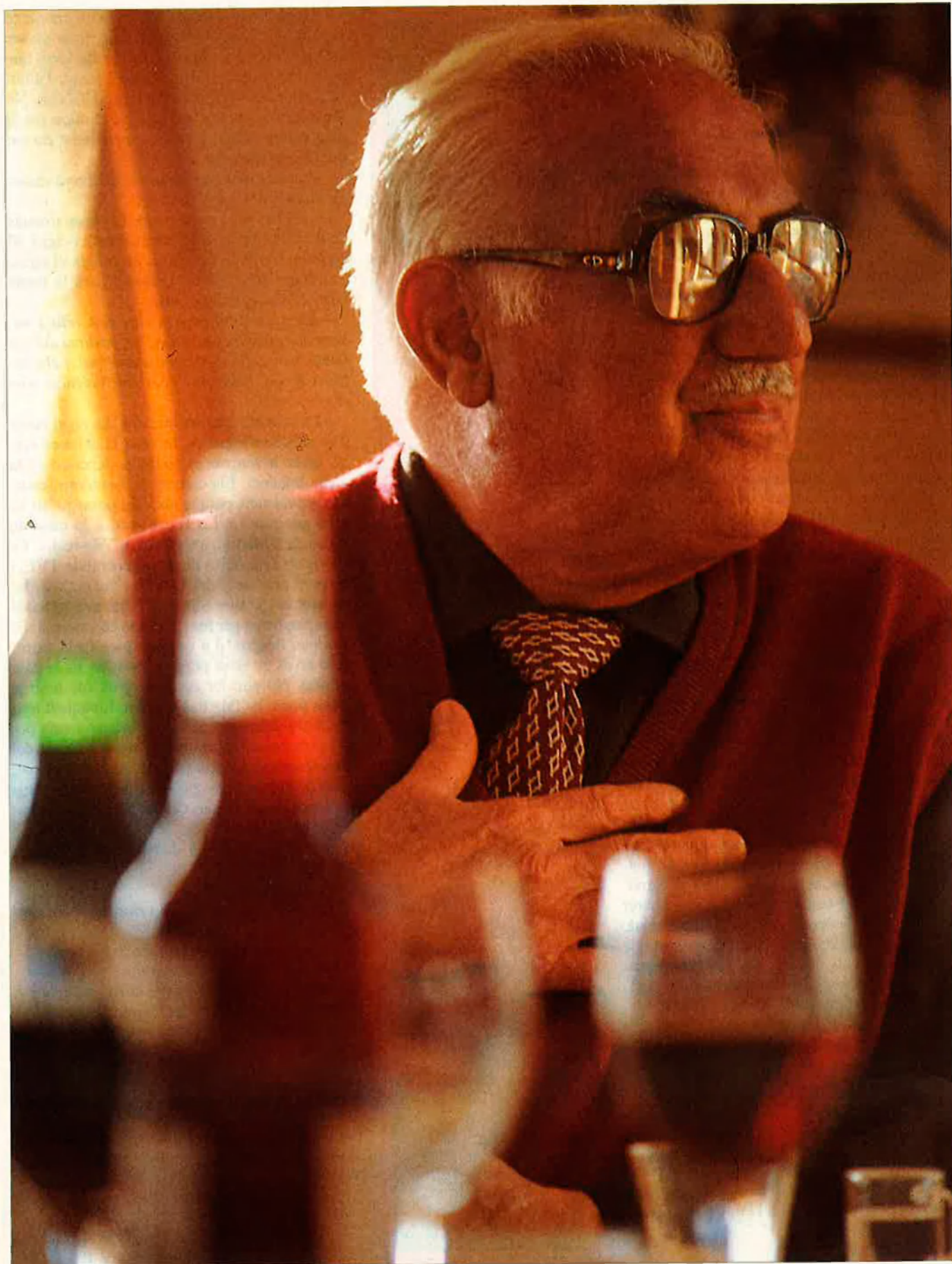
—No van arribar, els vam dur. Ja venia gent abans. Benidorm, ni l'ha fet Pere Zaragoza ni l'ha arruïnat Pere Zaragoza. Nosaltres vam fer propaganda perquè vingueren i va haver una resposta en massa, però el camí ja estava començat.

—*Com va digerir la població, tan humil, el fenomen tan ostentós del turisme?*

—Et contaré una anècdota. El primer any van inaugurar l'hotel Costa Blanca, propietat d'un gran benidormer, don Rafael Ripoll Ivars. I en ple migdia, un client ix de l'hotel i es troba amb un home entrecavant en un hortet: "*Buenas tardes, ¿quiere un cigarro? Gràcies. ¿Qué hace? Mire, preparant per a regar despús-demà. ¿Usted conoce Madrid? No señor. ¿Le gustaría? Home, sí. Si viera usted la Puerta del Sol. Tranvía arriba, abajo. La plaza de Espana. La Telefónica...*" I va referint-li les grandeses de Madrid. I l'altre fuma discret. I quan acaba, diu: "Que serà com Nova York, com Londres o com Singapur? *Sabe usted geografía*. No crega, és que als dotze anys em vaig embarcar i fa dos anys, cansat de fer voltes al món, m'he desembarcat i ara treballo les terres que he heretat dels meus pares". L'altre es va escagassar. O siga que és un poble al qual no li va costar assimilar.

—*Però passar de la precarietat a tanta abundància, s'ha digerit amb facilitat?*

—Sí, perquè la riquesa no està en què gua-

nyes o quant tens, sinó en què gastes. Ací eren molt senzills gastant. Hi havia dacs, pa de dacs. Ametlles, orxata d'ametlles. No ens sobrava res, però tampoc ens faltava. Un matrimoni és ric si la dona gasta un duro menys del que guanya l'home cada dia.

—*El Festival de Benidorm, se'l va inventar vostè?*

—Nooo. Juan Carlos Villacorta, Teodoro Delgado i jo. Estàvem promocionant Benidorm i buscàvem un reclam important. Delgado era director de la REM (Red de Emisoras del Movimiento) a Madrid. Villacorta era secretari de premsa de la Radio del Movimiento. I jo era alcalde de Benidorm. Vam fer un pacte i ens vam llançar a l'aventura.

—*Julio Iglesias també se'l va inventar vostè.*

—Nooo. Hi havia un jurat. I Raphael. I Mona Bel. Va respondre el poble; no els importants. Els importants volien un festival de música clàssica. Josep Pla, per exemple, no va voler acceptar la meua invitació per a venir a Benidorm perquè "haviem assassinat la música". Nosaltres, per conducte de la música, fèiem promoció de Benidorm, no promoció de la música. Després vaig anar a Xile, a organitzar el Festival de Vina del Mar.

—*Va tenir instint polític prompte?*

—L'home que és home, té instint polític des que naix o no és normal. Jo havia actuat en política des de jovenet. Després de molts anys, he arribat a una conclusió: el futur del món està en la classe mitjana. No em preocupa la gent d'espardenya: cada dia n'hi ha menys. Ni la de Rolls, avioneta particular i amants: és el fem de la humanitat. Quan nosaltres vam planificar Benidorm, vam pensar en la classe mitjana. No hi ha cap país ni nació amb una classe mitjana forta i consolidada que tinga problemes socials, polítics o econòmics.

Jo no puc menjar-me aquest arròs que estem menjant si al meu costat hi ha un xiquet demanant. No. Jo no puc ser empresari i anar de viatge al Carib si estic tirant treballadors al carrer. No. No és just. I tampoc no és just que l'obrer vulga guanyar diners si l'empresa no en guanya. Ja sé que el que dic no és polític, però com que jo no busque vots, ho puc dir. No m'importen els vots. No hi crec. Vull una democràcia orgànica. La gent no sap què és això. La confon.

—*Ja en va haver una, no?*

—Era el nom que tenia, però no existia.

—*Lamenta que haja vingut la democràcia inorgànica?*

—Quan vinga, ja en parlarem. Açò és democràcia? Açò és la carabina d'Ambrosio disfressada de persona decent. Si el PSOE deixa Felipe González, s'ha acabat el PSOE. Un partit que depèn d'un home no és democràtic. Quanta gent vota el PSOE, el PP o el Popó sense conèixer el programa electoral!

—*Vostè no vota.*

“La primera senyera que s'ha dut en el cotxe d'un alcalde d'Espanya, ha estat la del meu cotxe. Els carrers de Benidorm estan tots en valencià perquè els vaig posar jo. Vaig ser denunciat per independentista al ministre Sánchez Bella i tinc llibres amb dedicatòries elogioses de Fuster.”

—Un respecte a l'edat, home! Jo no em deixo enganyar. L'última volta que vaig votar va ser en les Corts com a procurador, i vaig votar que no a tot açò que ha vingut ara. I va ser l'últim no, com em corresponia per ordre alfabètic. No me n'he penedit. Sóc qui sóc. No demane res ni vaig contra ningú, però a la meua edat no em puc deixar enganyar.

—*Aquest arròs que mengem, de quina classe és, don Pere?*

—Me'l fan per a mi, a posta. Li posen trossets de llomello, fàvetes, pebrera, carxofa i cigró. El cigró en l'arròs fa d'esponja, absorbeix el greix, i el deixa solt. Mira'l. Quan tingues la meua edat, sabràs aquestes coses.

—*Abans, mentre beviem vins més vells i millors que nosaltres al seu celler, parlava del seu poble, més enllà de l'àmbit municipal, i el qualificava com “alacantí”. No sent València com el seu poble?*

—La primera senyera que s'ha dut en el cotxe d'un alcalde d'Espanya, ha estat la del meu cotxe. Quan la senyera es polititza, deixa de ser la meua bandera. Els carrers de Benidorm estan tots en valencià perquè els vaig posar jo. Jo he estat pregoner a Lo Rat Penat, a la casa de València a Madrid, a Castelló, a Vila-real... I a Oliva, on l'aleshores director general de TVE, i després president del Govern, Suárez, va denunciar al ministre Sánchez Bella que jo havia fet separatisme per fer el discurs en valencià. És la meua llengua! La de mon pare i ma mare! Però no és un escut per a fer política. És la cosa natural. No puc fer escut de gitar-me amb la meua dona; ho faig tots els dies. En aquell moment era director general de Turisme i vaig poder convèncer el ministre. Vaig ser Colós del País Valencià i a casa tinc llibres, com has vist, amb dedicatòries elogioses de Manuel Sanchis Guamer i Joan Fuster. Queda clara la meua valencianitat?

—*No l'he posada en dubte. També m'ha dit que era republicà.*

—Encara sóc republicà.

—*I com és que es va adscriure al moviment que va derrocar la República?*

—Perquè era la VI República Espanyola.

—*Només coneixia fins a la II.*

—La I, el 1878; la II, el 31; la III, el 36; la IV, quan els comunistes es fan càrrec de tot; i la V, el 1939, la de Franco. Una república presidencialista.

—*Sense urnes. I la VI?*

—La que jo vull formar. No és broma.

—*I per què el franquisme restaura la monarquia?*

—Perquè don Francisco Franco era l'únic monàrquic que hi ha hagut a Espanya. L'únic.

—*Quina va ser la primera volta que va veure vostè el Caudillo, don Pere?*

—Quan em van incoar expedient d'excomunió, per autoritzar el bikini l'any 1952. Don

Marcelino Olaechea, a petició de dos ministres. Un va morir; l'altre va presumint de demòcrata. Em van atacar tant que, ja desesperat, vaig anar a veure el Caudillo.

—*Amb la Vespa?*

—Clar! Sempre anava al Pardo amb la Vespa. Franco em deia l'Alcalde de la Vespa. I mai em va fer una mala cara. Ara: mai vaig demanar res per a mi. Jo estava molt nerviós. Franco, en compte d'ulls, tenia dos aparells de radio-grafics. Em mirava d'una manera que sabia què havia sopat la nit anterior i què pensava. Li vaig explicar el cas. Li vaig dir que el bikini estaria mal vist, però que jo no els venia: els venia Loewe. Ell ja sabia per on anava. Li vaig posar un exemple fàcil d'entendre: si posem un mur a Tortosa, a la desembocadura de l'Ebre, el mur se n'anirà al diable; per tant, haurem de començar pel naixement del riu. Buscar uns altres llits i fer-lo desembocar més amunt o més avall, segons ens convinga.

—*Però vostè era partidari del bikini.*

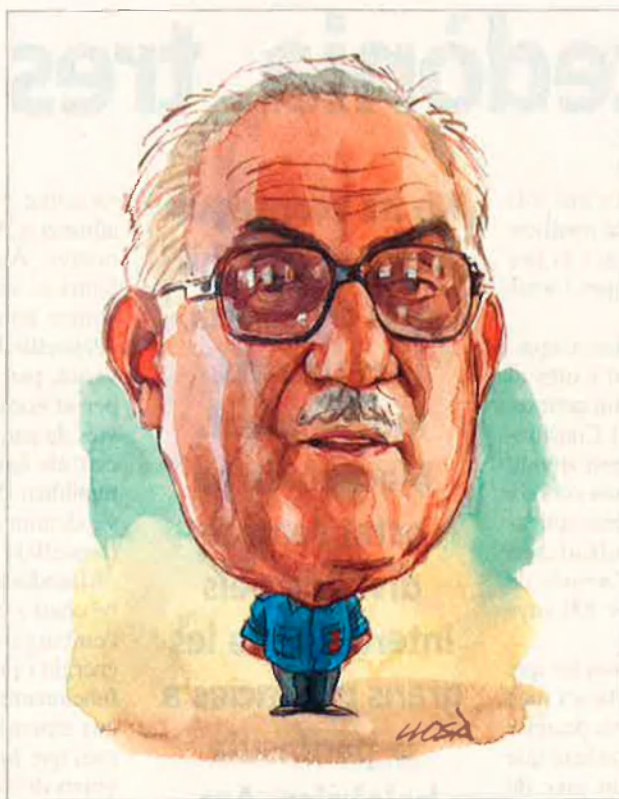
—I ara també. Vaig ser el primer a autoritzar-lo a Espanya. Ara n'hi ha de molt valents! Li vaig dir al Caudillo que el turisme anava per aquest camí, que jo era alcalde a la força i no volia eixir per la porta de darrere. I li vaig caure bé. I em va dir que quan tinguera problemes grossos, que em deixara de governadors i de ministres i que anara directament a ell. I va donar ordres perquè les portes estiguessen sempre obertes per a mi, perquè li deia la veritat.

—*I va nàixer una gran relació entre els dos.*

—En efecte. I em va enviar el ministre de la Governació a donar suport al meu càrrec. Franco és la persona més liberal que jo he conegut, perquè deia que manava ell, i manava. No com els d'ara, que diuen que manen els vots, però manen ells.

—*A donya Carmen Polo també li va caure vostè molt bé, no?*

—A partir d'ací. Jo anava al Pardo i als meus fills els convidaven a anar al Pardo. Un dia vam passar per Oriola i vam veure una casa enderrocada amb unes columnes molt boniques. I ella em va preguntar si les vendrien, i vaig quedar que ho miraria. A través d'un amic antiquari les vaig comprar —ella em va enviar les 50.000 pessetes— i les vaig deixar a casa. I poc abans de morir li vaig telefonar dient-li que no em molestaven però que eren d'ella. Em va dir que les volia per a un amic seu, que li les enviara. Diu: "se llama Pedro Zaragoza". I jo em dic: aquesta ha perdut la xaveta. Em va dir que eren per a mi, però que no m'ho havia dit en el seu mo-

—**La camisa que du és blava?**

—**És negra! En tinc també de blanques, no cregues.**

—**I de blaves?**

—**¡Houmbreee! Vull que m'enterren amb camisa blava, naturalment. Amb "yugo y flechas". Sóc joseantonian, més que falangista. José Antonio és un incomprès, tergiversat per la seua posteritat. Igual que Pablo Iglesias. José Antonio i Indalecio Prieto tenien un pacte secret per a instaurar la primera socialdemocràcia a Espanya, el nacionalsocialisme, però la guerra ho va desbaratar. I això s'ha amagat. Primer, ho va amagar Falange perquè no li convenia un José Antonio tan aproximat al socialisme. I ara ho amaga el PSOE perquè no li convé un Prieto tan acostat a Falange.**

ment perquè no les hauria acceptades. I allí les tinc, com has vist.

—*També he vist que tenia molts mastins.*

—Vint-i-un. He tingut molts amics i amigues i m'han enganyat més voltes que no: els gos-sos no m'han enganyat mai, per això en tinc tants.

—*Va tenir una mala operació que va afectar molt la seua economia, no és cert?*

—Em van enganyar de mala manera, però el qui menys té hemorroides o la dona li posa les banyes. Puc dir pestes de molta gent, però si estan davant. Si no, no. Ho tinc tot escrit, amb pèls i senyals.

—*Don Pere, on estava vostè el 23-F?*

—*¡Houmbreee!* A Madrid, treballant d'assessor en Agromán. I vaig anar amb uns amics a un sanatori, on havien operat un company. I estant allí em va cridar el meu fill des de Benidorm, que havia telefonat a Agromán i el

meu secretari li havia dit on em trobava. I em diu: tu no saps què ha passat? Quan ho vaig saber, vaig anar a casa i vaig telefonar Maite, del restaurant Comodoro, que estava al centre. Li vaig preguntar què passava i em va dir que passaven tanquetes, però que no sabia res. Després, vaig telefonar al secretari del director general de Seguretat, un antic governador d'Alacant, i em va dir que estava passant "algo gordo". També vaig cridar a dos o tres generals amics meus i a Juanito García Carrés, que jo sabia que és molt inquiet i havia de tenir alguna relació. I al dia següent veig en *El País* que jo estava implicat en tot el colp. Però com podeu pensar que jo m'implique en una operació on els dos caps, Milans del Bosch i Armada, són els dos únics generals monàrquics que hi ha a Espanya? Ara: jo sóc bon amic de Tejero i he anat a visitar-lo en unes quantes ocasions. És un home a qui van enganyar. Ell m'ha regalat la còpia de tot el procés, com ara després veuràs. Algun dia parlarem d'història.

—*Parlem-ne ara.*

—No es pot parlar. Els responsables eren els qui més manaven. Van enganyar aquests bo-vos, que van donar la cara.

—*Si els dos màxims caps eren monàrquics, vol dir que la clau del colp està en la monarquia?*

—No ho sé. Si ho sabera segur, ho diria. Puc sospitar, però això és lliure. D'ací deu anys començarem a saber coses. S'ha mentit al poble, és possible que per a bé, però s'ha mentit.

Miquel Alberola